

КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського»

ПЦК «Фортепіано і концертмейстерство»

Курсова робота

з дисципліни: «Історія фортепіанного виконавства»

**КАРЛ ЧЕРНІ: ПЕДАГОГ, КОМПОЗИТОР, РЕФОРМАТОР
ФОРТЕПІАННОГО НАВЧАННЯ**

Виконав студент 2 Ф-НО курсу

Освітньо-професійної програми «Фортепіано»

БОНДАРЕНКО ЕДґАР

викладач **Л. О. ІВАНЬКО**

Київ 2025

План:

Вступ.....	3
Розділ 1. Карл Черні: життєвий і творчий шлях.....	4
1.1. Біографічні відомості та музичне становлення	4
1.2. Формування педагогічного світогляду.	5
Розділ 2. Композиторська спадщина Карла Черні.	7
2.1. Етюд як провідний жанр у творчості Карла Черні.....	7
2.2. Навчальні цикли і технічні школи: жанрова класифікація та цілі.	8
2.3. Стильові особливості та новаторські риси фортепіанних творів К.Черні	10
Розділ 3. Актуальність спадщини Карла Черні у сучасному фортепіанному мистецтві.....	12
Висновки.....	15
Список використаних літературних джерел:	16

Вступ

Ім'я Карла Черні знають піаністи у всьому світі насамперед через його численні етюди. А для фортепіанної педагогіки це перевірені сходинки для поступового та ефективного технічного розвитку піаністів.

На сьогодні дослідження про етюди К.Черні залишаються актуальним питанням, адже основна частина про них написана іноземними мовами, а піаністи знають та грають далеко не всі опуси етюдів.

Карл Черні писав музику у багатьох жанрах, був професійним композитором, і тим самим масштаби його композиторської діяльності вплинули звісно і на його фортепіанні етюди, де відчувається оркестрова палітра звучання, симфонічність мислення.

В даній роботі висвітлюється не тільки інструктивна, а й художня цінність етюдів К.Черні, також йдеться і про його композиторську спадщину, про композиторський почерк, про стиль виконання його етюдів і їх жанрові особливості.

Також розкрито тему про величезний вплив К.Черні як композитора не лише на його сучасників, але і на сучасних композиторів, зокрема українських, що відкриває нові грані для викладачів, виконавців, музикознавців та композиторів. Таким чином підкреслюється великий внесок Карла Черні у піаністичну культуру 19-21 століть.

Розділ 1. Карл Черні: життєвий і творчий шлях

1.1. Біографічні відомості та музичне становлення

Карл Черні – один з найвідоміших у світі композитор, піаніст, педагог-методист. Батьківщиною К.Черні є Австрія. Народився він 21 лютого 1701 році у Відні, столиці Австрії. Якраз у першій половині 19 століття, коли жив і творив композитор К.Черні, Відень був музичним центром для всієї Європи. Відомо, що К.Черні мав чеське коріння.

Його батька звали Венцель Черні, він був видатним чеським піаністом, органістом, також гобоїстом і альтистом. Він працював в храмі при Бенедиктинському монастирі Нібурга, потім грав в оркестрі полку артилерії.

Завдяки своєму батькові Карл Черні почав займатися фортепіано з трьох років, тому Черні по праву можна назвати вундеркіндом: мав феноменальну музичну пам'ять і неабиякі музичні здібності, вже з 7 років почав писати власні твори.

Тож під керівництвом Венцеля Черні Карл Черні навчився дуже добре грати на фортепіано і грав в десятирічному віці такі серйозні і складні твори як «Патетичну» сонату Людвіга вана Бетховена, і був першим виконавцем його ж Концерту № 1 C-dur для фортепіано з оркестром опус 15, які при особистій зустрічі тоді почув Л.ван Бетховен і високо оцінив гру К.Черні і незабаром став його вчителем.

К.Черні був найулюбленішим учнем останнього віденського класика Людвіга ван Бетховена. Карл Черні також був першим виконавцем Концерту Л.В.Бетховена №5 Es-dur, і загалом грав і пропагував багато його творів в своїх концертах і на гастролях.

К.Черні грав майже всі твори Вольфганга Амадея Моцарта та Муціо Клементі.

Педагогами Карл Черні також були впливові музиканти і визначні композитори: Йоганн Непомук Гуммель, Антоніо Сальєрі, Муціо Клементі.

У Карла Черні також був хист до педагогічної діяльності, він в 14 років був вже відомий як педагог фортепіано.

Сам Людвіг ван Бетховен анітрохи не сумнівався в К.Черні, що навіть попросив його займатися фортепіано з його усиновленим племінником Карлом ван Бетховеном. Карл Черні настільки був захоплений музикою, що присвятив цьому мистецтву все своє життя. Сім'ї, дружини, дітей він не мав. Поступово К.Черні по життю реалізував себе найбільше як педагог. Згідно його мемуарів, працював по 11-12 годин на день у домах віденської аристократії, від чого отримував велике задоволення.

К.Черні з успіхом виховав багато піаністів-віртуозів, серед яких найталановитішим, яскравим був угорський композитор і піаніст Ференц Ліст, який присвятив йому свої 12 «Трансцендентних етюдів» і справедливо називав Карла Черні «королем етюдів».

1.2. Формування педагогічного світогляду.

Формування педагогічного світогляду К.Черні було безперечно було під сильним впливом його головного педагога Людвіга ван Бетховена, учнем найстаршого віденського класика Йозефа Гайдна. Л.ван Бетховен в свою чергу передав К.Черні сильні виконавські традиції від Й.Гайдна: займався з ним, спираючись здебільшого на працю німецького композитора 18-го століття, сина Йоганна Себастьяна Баха, одного із засновників класицизму в музиці Карла Філіппа Емануеля Баха: «Досвід істинного мистецтва клавірної гри», в якій зібрані матеріали з історії струнних клавірних інструментів, аплікатурні традиції, розділи про систему орнаментики і теорії виконання.

Людвіг ван Бетховен також вчив Карла Черні грати гами абсолютно у всіх тональностях, уважно слідкувати при грі гам за правильними рухами і за правильним положенням пальців, з правильною та зручною аплікатурою. Робота над піаністичною майстерністю була в класі Л.ван Бетховена на першому місці, бо вона необхідна для того, щоб вільно, якісно і професійно грати, щоб емоції і творча воля учня могли таким чином вдало реалізуватися в

момент гри, де в кінцевому підсумку на першому плані не техніка, а художній зміст твору.

Найзручнішою, тобто природною для піаністів гамою Л.ван Бетховен вважав гаму C-dur, не дарма, адже К.Черні створив потім багато своїх

етюдів саме в цій тональності. Л.ван Бетховен на уроках з К.Черні працював над legato, мистецтву «співати на фортепіано», не форсувати звук, мається на увазі не грати ні в якому разі грубо навіть forte.

До творчості Й.С.Баха було особливе відношення: Л.ван Бетховен рекомендував не просто вивчати і грати всі його фуги, а і вміти транспортувати їх в будь яку тональність. Доречі, досі популярна та актуальна редакція Карла Черні «Добре темперованого клавіру» Йоганна Себастьяна Баха.

Ще на його уроках вивчали теорію музики, гармонію, читали з листа різні твори, імпровізували та вчилися налаштовувати фортепіано.

Л.ван Бетховен був завжди уважним до особистості учня, його творчої індивідуальності. Ті ж самі педагогічні принципи Людвіга ван Бетховена Карл Черні застосовував і розвивав і в своїй педагогічній діяльності.

Вихованці К.Черні зі всієї Європи стали справжніми віртуозами, майстрами фортепіано. Достатньо назвати таких корифеїв як Ференц Ліст, Теодор Дельор, Теодор Тальберг, Стефан Геллер, Сігізмунд Тальберг, Кароліна де Бельвіль-Урі. Тому можна сказати, що бетховенські традиції збереглися і передавалися з покоління в покоління.

К.Черні як педагог пропонував вивчення п'єси на 3 періоди: спочатку оволодіти нотним текстом, вміти грати у встановленому автором темпі, проаналізувати зміст твору. Сам К.Черні вважав більш доцільним працювати з учнями більше над п'єсами, не вимагав грати велику кількість етюдів, які ж сам і писав протягом всього життя, і на його думку в самих п'єсах є над чим працювати детально в плані тих же технічних формул, звуковидобування, і п'єси наче так не стомлюють як етюди, в них більше художнього та музичного різноманіття, образної сфери.

З точки зору власного педагогічного погляду, Карл Черні вважав гами набагато кориснішими для піаністів, ніж етюди. В цілому викладацькі принципи Карла Черні не тяжили над учнем, а навпаки була гнучкість.

Розділ 2. Композиторська спадщина Карла Черні.

2.1. Етюд як провідний жанр у творчості Карла Черні.

Карла Черні при його житті як композитора сприймали далеко не всі композитори-сучасники, представники стилю романтизму, такі як наприклад Фридерик Шопен, а Роберт Шуман навіть перешкоджав виданню творів К.Черні в нотному видавництві, бо був ще й відомим критиком, тому багато творів К.Черні були незаслужено зовсім невідомими.

Проте, як композитора Карла.Черні цінували Йоганнес Брамс та Ференц Ліст. До речі, Ференц Ліст у своїй творчості звертався до багатьох піаністичних формул К.Черні, це достатньо помітно в «Юнацьких» і «Трансцендентних» етюдах Ф. Ліста. Фридерик Шопен теж спирався на інструктивні етюди Карла Черні: писав етюди за прийнятою моделлю, технічно коригуючи запозичений матеріал, тільки додавав більш художні образи. [4, С.3]

У 1804 році був надрукований перший опус К.Черні: «Концертні варіації» для фортепіано та скрипки на тему Кrumpholtz. Венцель Кrumpholtz був чеським скрипалем, який і познайомив в свій час К.Черні із Л. ван Бетховеном. А у 1818 році був надрукований твір К.Черні «Рондо на тему каватини графа» для фортепіано в чотири руки. Поява саме цього твору визначило Карла Черні як вже відомого композитора.

Велика заслуга К.Черні полягає і в просвітницько-композиторській діяльності: робив редакції фортепіанних сонат Доменіко карлатті, зробив перекладення для фортепіано симфоній Йозефа Гайдна, Вольфганга Амадея Моцарта та Людвіга ван Бетховена, також його опери «Фіделіо», духовних творів Йоганна Себастьяна Баха та Георга Фрідріха Генделя.

Творча спадщина К.Черні налічує більше 1000 музичних творів: 7 симфоній, 24 меси, 4 реквієми, сонати, квартети, рондо, тріо, фортепіанні твори в 4, 6 та 8 рук, вправи для піаністів. Але провідним жанром у творчості Карла

Черні був саме етюд. Це не просто так. Відомо, що на початку 19-го століття відбулася індустріальна революція, але етюд як жанр все ж таки не став головним в музиці того часу.

А ось Карл Черні, як і Муціо Клементі, Ігнац Мошелес, І.Кесслер, Т.Лак захопилися ідеєю «руху заради руху», механічного руху, ще краще сказати латинською мовою «perpetuum mobile», що означає «безперервний рух».

2.2. Навчальні цикли і технічні школи: жанрова класифікація та цілі.

Етюди К.Черні являють собою цілу енциклопедію фортепіанної техніки, де зібрані і представлені можна сказати всі типи техніки, всі види фактури, які мали місце в першій половині 19 століття: [3, С.6] крупна і дрібна техніка, різні прикраси (морденти, форшлаги, трелі), на підкладання першого пальця, техніка на октави, акорди, репетиційна техніка, на стрибки, тремоло, вправи на схрещування рук, позиційність техніки, поліритмічні навички тощо.

Виходить, що К.Черні зробив великий вклад у розвиток етюдної фортепіанної літератури, чого не скажеш про етюди Ф.Калькбреннера, Ст.Геллера, А.Герца, І.Келлера, Г.Бертіні, Ж.Дювернуа. До того ж, К.Черні писав етюди зручно і правильно для піаністів з точки зору технічно-музичного матеріалу, тому що сам прекрасно розумів природу фортепіано і був піаністом вищого класу.

Серед суто інструктивних етюдів Карла Черні в фортепіанній педагогіці розповсюджені етюди з опусів номер №: 161, 337, 355, 365, 399, 802 та 834. Чимало етюдів К.Черні особливо для піаністів-початківців написані в тональності C-dur, яку він, як і його вчитель Л.ван Бетховен вважали природною для постановки рук. У К.Черні є і більш художні етюди з його основних опусів № 299 та 740, які можна співставити наприклад зі збіркою етюдів Муціо Клементі «Gradus ad Parnassum», що означає «Ступінь до Парнасу».

Збірка етюдів з опусу №299 називається «Школа швидкості», і збірка етюдів з опусу №740 називається «Мистецтво спритності пальців». Ці етюди з

опусів №299 та 740 зібрані і відредаговані Генріхом Гермером. Також існує редакція етюдів з опусу 299 Л. Хернаді.

Якщо при виконанні етюдів не робити акцент суто на технічності, як багато хто робить із виконавців, а намагатися все ж таки виконувати ці етюди в зазначеному автором темпі і характері, виконувати авторські вказівки щодо артикуляції, штрихів, динаміки, то навіть інструктивні етюди К.Черні набувають справжньої художньої цінності. Авторські виконавські задачі потребують від піаністів звичано ж максимальної активізації слуху, адже складність багатьох етюдів К.Черні не тільки в самій фактурі, а і в засобах використання фортепіано.

Велику роль в роботі над етюдами відіграє артикуляція. К.Черні розрізняв 8 видів піаністичної артикуляції: Legato, Legatissimo, Halbstaccato (між легато і стаккато), Staccato, Marcatissimo або Staccatissimo (найшвидший, короткий засіб звуковидобування), Staccatissimo-Martellato (Marcato - підкреслено), Tenuto, Leggieramento (вільно, легко).

Також в певних етюдах К.Черні можна виявити жанрову специфіку: десь є вальсовість, десь чутно марш, десь танець, і треба при вивченні і виконанні таких етюдів обов'язково розуміти і передавати потрібний жанр через музичні і ритмічні засоби виразності.

За технічною складністю деякі етюди Черні бувають складніше деяких етюдів Ференца Ліста, де буває хоч маленький розділ в середині більш спокійного характеру, темп на якийсь час може бути повільнішим.

А в етюдах К.Черні, Крамера, Клементі, Мошковського як правило нема де відпочити ані рукам, ані душі, і тут є демонстрація віртуозності, - характерна риса інструктивного етюд. Інструктивні етюди К.Черні тому нічим не гірше художніх, адже їх ще треба вміти заграти майстерно, маючи при цьому не тільки напрацьований матеріал, де мають місце технічні навички, доведені до автоматизму, якби до технічної інерції, але й мати сталю волю, фізичну витримку.

В інструктивних етюдах повинні бути завжди сильні та міцні пальці. Однак в таких етюдах прмутьня не тільки моторика, а і контрасти й кантилена,

досить часто в етюдах К.Черні є прихована поліфонія, треба мелодичну лінію грати у всій фактурі яскравіше, ніж партії акомпанементу в етюдів, умовно кажучи.

Той чи інший етюд К.Черні написаний на певний вид фактури, на певну технічну задачу, де партія акомпанементу зазвичай нескладна. Черні так писав навмисно, щоб не створювати додаткових технічних труднощів для піаністів. Партія так званого акомпанементу створює своєрідну метроритмічну опору і виконує функцію диригента. Всього у К.Черні 102 найменування опусів етюдів, але не всі є у вільному доступі ані в звичайних бібліотеках, ані в онлайн-бібліотеках.

Серед них є етюди, які написані в суміжних жанрах. У К.Черні є Соната-етюд опус 10, але це все ж таки повноцінний концертний твір - розгорнута Соната у чотирьох частинах. Ще К.Черні назвав свої Прелюдії та фуги (твір 400) етюдами, знов таки, це концертна поліфонія, тобто краще їх називати просто Прелюдії та фуги. Є серед етюдів і «40 легких п'єс» твір 803, які за жанровою характеристикою більше підходять саме до п'єси.

Ще можна привести приклад: «Токата» твір 92, є схожість з Токатою Роберта Шумана, теж написаною в C-dur.

У К.Черні є два етюди, більш експериментальні, написані для однієї руки,- вищого рівня складності. За бажанням можна грати ці етюди або лівою або правою рукою.

2.3. Стильові особливості та новаторські риси фортепіанних творів К.Черні

Карл Черні був композитором перехідного періоду від класицизму до романтизму. Цей перехідний стильовий період в німецькому та австрійському мистецтві (1820-1840 роки) має назву «бідермаєр» (німецькою мовою Biedermeier), також має назву «міщанський романтизм». «Бідермаєр» оспівував буденне, а не щось незвичайне, як в романтизмі.

Героєм «бідермаєру» був міщанин, «маленька людина», а не «геній-одинак», знову ж таки як в романтизмі. Художники того часу створювали зазвичай пейзажі, натюрморти, портрети, сімейні сюжети, серед яких А.Мачек, Й.Навротіл, А.Манес.

А композитор Вацлав Томашек створював фортепіанні п'єси та пісні на слова Й.В.Гете та на патріотичні тексти чеських авторів. Термін «бідермаєр» уперше вжив німецький критик, аранжувальник та композитор Вальтер Рудольф Німан (роки життя: 1876-1953), аналізуючи творчість композиторів «напівромантиків», наприклад таких як Ф.Мендельсон-Бартольдї, Ф. Шуберта, М. фон Вебера, Л.Шпора. Митці «бідермаєру» зверталися в своїй творчості до життя простих людей, до національного фольклору, до природи. В творах Карла Черні також можна знайти особливості цього стилю.

«Бідермаєр» в музиці проявився і в домашньому музикуванні, тоді це було в моді, створювали та виконували п'єси салонного характеру: ноктюрни, баркароли, пісні без слів. Також були опубліковані численні аранжування для фортепіано в 4 руки - симфонічні твори, оперні уривки, які могли грати піаністи без особливої музичної підготовки, ілюструючи таким чином твори Л.ван Бетховена, Ф.Шуберта, Дж.Россіні, Ф.Мендельсона-Бартольдї. Карл Черні теж був під великим впливом домашнього музикування, зробив численні переклади творів видатних композиторів для фортепіано.

Карл Черні був в своїй творчості ближчим до стилю класицизму, ніж до стилю романтизму, тому що в його творах є завжди чітка метроритмічна організованість, стійке відчуття сильної і слабкої долі, немає надмірної емоційності, немає свободи в темпі.

Розділ 3. Актуальність спадщини Карла Черні у сучасному фортепіанному мистецтві.

В сучасному фортепіанному просторі ім'я Карла Черні тісно пов'язано з композиторським та виконавським мистецтвом, досі відчуваються його традиції, які тісно переплітаються із сучасним новаторським підходом.

Є дуже цікавий музичний твір київського композитора і піаніста Андрія Бондаренка, який називається «Черніана» для фортепіанного ансамблю в 4 руки, присвячений професору НМАУ ім.П.І.Чайковського, піаністу, заслуженому артисту України - Валерію Олеговичу Козлову, у якого в свій час А.Бондаренко вчився по класу фортепіано.

З іншого боку, «Черніана» є творчим портретом самого К. Черні, і А.Бондаренко таким чином навмисно використав матеріал К. Черні, зокрема етюдів, де музичний гумор має особливе місце в «Черніані», і тому від виконавців цього твору вимагається не тільки віртуозна техніка, а і почуття музичного гумору, артистизм.

Твір написаний скоріше у поєднанні стилів неокласицизму та модернізму: тут багато несподіваних модуляцій, акцентів, фермат, змін в музичному розмірі, зміни тональностей, динаміки та темпу, але це все написано і звучить органічно і оригінально, особливо поліритмія і політональності. Відчувається і цільність концепції, і надзвичайна смислова значимість кожного звука.

Ось цитата самого автора: «Для того, щоб пристосувати безпомічні тендітні пальчики учня до гри на фортепіано, їх варто ознайомити із творчістю пана К.Черні. Однак, не кожному дано пройти це випробування з належною старанністю. І тут настає момент професійного вибору» [2, С. 67]

Насправді, в цій цитаті є доля правди, що без етюдів К. Черні не сформується справжній професіоналізм у піаніста. «Черніана» є в нотах виданого збірника під назвою «Андрій Бондаренко Збірник фортепіанних п'єс», Київ-2009.

Ще є два твори А.Бондаренка з цієї збірки, які варто співставити з творчістю Карла Черні, це «Етюд» для фортепіано, і «Магістерія» для фортепіанного ансамблю в 4 руки, теж, як і «Черніана», написані в

безперервному русі, основна тональність цих творів C-dur, як відомо, улюблена тональність К. Черні.

«Черніану» і «Магістерію» за жанром можна віднести до художніх етюдів, які мають свою програмну назву, гумористичний характер.

Цитата автора до його «Магістерії» така:

«Молодому студентові повідомляють про необхідність вступу до магістратури, і він занурюється у вир студентської метушні з її швидкоплинністю і мінливістю. Однак дамоклів меч магістерії все нижче опускається над головою студента і виникає гамлетовське питання - бути чи не бути (магістром) постає у своїй суворій величі» [2, С. 15].

Ця цитата ще раз підтверджує думку, що старанність в заняттях з фортепіано необхідна для того, щоб стати висококласним виконавцем.

Ще одна визначна постать в українській фортепіанній сучасній творчості - київський піаніст, композитор, викладач - Роман Рєпка, випускник професора Валерія Козлова.

Роман Рєпка активно займається також просвітницькою діяльністю: в основному грає маловідомі та невідомі твори композиторів 20 та 21 століть. Але в його діяльності важливе місце займає творчість Карла Черні, проводить концерти-лекції:

«Карл Черні та його етюди», Арт-проект «Відкриття Карла Черні», де він здійснив прем'єри своїх маловідомих творів. Окрім живих виступів, Роман Рєпка виконав 4-ручні твори Карла Черні: Варіації опус 20, Попурі опус 38, Дві сонатини опус 50, Варіації опус 87, Декамерон опус 111, де зробив до цих творів міді-ілюстрації (тобто сам спочатку записав одну партію, потім другу, і потім з'єднав дві партії в одне звучання).

Ясна річ, що міді-ілюстрація не є повноцінним виконанням. Але сам Рєпка вважає, що є право на існування електронних засобів відтворення музики у фіналі першої чверті 21-го століття, і електронний інструментарій, а також змодельовані та сконструйовані фонограми - це вже давно наша реальність, яку спровокували ще й реалії карантину та війни.

Стосовно композиторської творчості Р. Репки можна сказати, що відчувається вплив К. Черні:

Репка Р. написав вже доволі багато етюдів: є класичний етюд в класичному стилі на класичні пасажі, називається «Класика 3» (тобто три в одному), тональність Мі - бемоль мажор. Є видана збірка етюдів Репки «Чарівна музична скринька», перша збірка називається «5 пальців» яка була створена в 2005 році та відредагована в 2024 році. Мініатюрні твори цієї збірки охоплюють можливості піаністів-початківців (1-2 рік навчання). Друга збірка називається «30 бадьорих етюдів», призначена для піаністів з другого по шостий роки навчання. І третя збірка має назву «Електронні етюди. Дитяча редакція», - для учнів випускних класів базового підрівня Дитячої музичної школи.

Є і програмні назви етюдів Романа Репки, наприклад: «Повітряний вальс» зі збірки «30 етюдів з характером». Також є етюд під назвою «Гарі Поттер».

У стилі музики Репки є свіже цікаве поєднання неокласицизму та мінімалізму. Репка з гумором про себе каже, що «конвеєр етюдів ще працює», гумор присутній як у самого Романа Репки, так і в його музичних творах, та й у К. Черні, якщо проаналізувати його твори, то теж гумору вистачає. Він, як і К. Черні в свій час, продовжує і далі створювати багато етюдів, розуміючи сучасні піаністичні потреби піаністів, і розуміє значимість етюдів для технічного і музичного розвитку піаністів. Таким чином зрозуміло, що сьогодні традиції Карла Черні не тільки зберігаються, а ще й розвиваються.

Етюди Карла Черні завжди актуальні у сучасній педагогіці. Його етюди вивчають та виконують в дитячих школах мистецтв, в музичних училищах та в музичних Академіях, вони є дуже цінними для професійного розвитку піаністів.

Висновки

Етюд Карла Черні були потрібні як і в 19 столітті, так і в 21. І немає сумніву, що будуть завжди потрібні для піаністів, тобто - ці етюди на всі часи. Тож, можна зробити висновок, що етюди Черні мають не тільки досконалу композиторську цінність, але і цінності з точки зору їх піаністичної природи, правильних технічних засобів, і разом з тим, вони наповнені і художніми якостями - де є і образність, і натхнення, і різноманіття характерів, почуттів.

А етюди Черні з ор. 299 та 740 можна грати навіть в сольному фортепіанному концерті, вони не гірші для концертних програм етюдів Ф.Шопена, Ф. Ліста, Р.Шумана, Кл.Дебюссі, В.Косенка, Д.Лігеті.

В етюдах К.Черні таким чином відчувається стиль композитора, де інструктивність не є самоціллю, а головна ціль - художнє виконання його численних етюдів.

Список використаних літературних джерел

- 1) Бондаренко А.І. Збірник фортепіанних творів. Державна Академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ – 2009.

- 2) Бордонюк В.І. Значимість етюдів Шопена: введення «стильового тренінгу» в поняття жанру. Національна музична академія України мені П.І.Чайковського Кафедра загального та спеціалізованого фортепіано. Матеріали всеукраїнської конференції: Українське музичне мистецтво крізь призму сучасності. Досвід поколінь. 18 - 19 березня 2024 року. Київ. с. 25-28

- 3) Генкін А.О. Основні принципи піанізму Карла Черні World Science. 2019. №6 (46). С. 4-8.
 URL : <https://rsglobal.pl/index.php/ws/article/download/170/162/>

- 4) Генкін А.О. Дніпропетровська академія музики імені М. Глінки (м. Дніпро) Піаністичної настанови К.Черні в юнацьких етюдах Ф.Ліста. Музичне і сценічне мистецтво. Випуск 5 | 2019 . С.17,18,19,20,21,22. URL : <https://tihae.org.ua/pdf/t2019-05-02-Genkin.pdf>

- 5) Жмуркевич Зеновія. Карл Дальгауз .Романтизм і бідермаєр. Про характеристику доби реставрації в історії музики || Праці музикознавчої комісії НТШ. Львів, 2014. С.377.

- 7) Рєпка Роман. Лекція «Сторінками життя і творчості Карла Черні – разом з піаністом Романом Рєпкою» у навчально-методичному семінарі «Інструктивно-художній матеріал як основа формування виконавської вправності музиканта» Волинський національний університет імені Лесі Українки. URL : <https://vnu.edu.ua/uk/news/storinkamy-zhyttya-i-tvorhosti-karla-cherni-z-pianistom-romanom-ryepkoyu>

8) Стахевич Г.О.

Фортепіанний концерт у творчості Карла Черні.

Науковий вісник Національної музичної академії України імені П.І.Чайковського. 2019. Вип.125 ст. 6-14

<http://naukvisnyknmau.com.ua/article/view/188913/189506>

9) Чернявська М.С.

Інструктивний репертуар в програмах студентів кафедри фортепіано ХНУМ імені І.П.Котляревського

Проблема взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти.

Вип. 57. 2020. ст.297-308

https://intermusic.kh.ua/vypusk57/probl_57_19_chernyavska.pdf